

Одговор на ширењето на COVID-19 во заедницата

Привремени насоки

7 март 2020 година

Факти

На 30 јануари 2020 година, Светската здравствена организација ја прогласи состојбата со зголемен број случаи на болеста предизвикана од Коронавирус (COVID-19) за глобална јавноздравствена вонредна состојба која предизвикува меѓународна загриженост. Според состојбата на 4 март 2020 година, во светот имаше 77 држави со регистрирани случаи на COVID-19.

Неколку земји покажаа на дело способност за намалување односно сопирање на преносот на овој вирус. Стратегискиот план за подготвеност и одговор на COVID-19 има за цел да го успори и запре пренесувањето на вирусот, да спречи нагла појава на епидемии и да го пролонгира ширењето на болеста, да обезбеди оптимална нега за сите пациенти а посебно за сериозно болните и да ги сведе на минимум негативните последици од епидемијата врз здравствените системи, социјалните услуги и економската активност.

Потребен е сеопфатен пакет мерки што државите треба да го подготват за ситуации кога нема случаи, кога има спорадични случаи, кога има кластери на случаи, кога има пренос во локалната заедница и кога се случува пренос на ниво на цела држава. Приоритетите и интензитетот на работата за секоја техничка област ќе зависат од тоа со какво сценарио е во моментот соочена државата односно локалната заедница. Овој документ нуди насоки за одговор во ситуација на пренос на COVID-19 на ниво на локална заедница.

Овој документ содржи технички насоки за владини тела, за здравствените работници и за други важни засегнати чинители кои треба да раководат со одговорот на ширењето на болеста во локалната заедница. Тој ќе се ажурира со нови информации или технички насоки како што истите ќе стануваат достапни. За државите кои се веќе во фаза на подготовки или одговор, овој документ може да послужи како средство за проверка дали државата нешто можеби пропуштила да направи.

Расположливите насоки и обуки се групирани во 10 области:

1. Координација на национално ниво
2. [Комуникација за ризиците и ангажирање на заедницата](#)
3. Мерки во областа на јавното здравје
4. [Водење на случаи и здравствени услуги](#)
5. [Спечување и контрола на инфекции](#)
6. [Надзор и проценки на ризикот и на сериозноста на болеста](#)
7. [Национални лабораториски системи](#)
8. [Логистика, набавки и управување со залихи](#)
9. Одржување на есенцијалните услуги
10. [Истражување и развој](#)

Координација на национално ниво

Резиме

Од критична важност е што поскоро да се активираат механизмите за координација, и тоа доста време пред да се случи широк пренос на вирусот низ заедницата. Потребно е да се ревидираат постоечките национални планови за подготвеност и системите за управување со инциденти во полето на јавното здравје на тој начин што ќе содржат

целовладин и целоопштествен пристап. Иако болеста COVID-19 е различна од грипот, искористувањето на постоечките планови за подготвеност за пандемиски грип претставува добра појдовна основа. Сè додека не се изнајдат медицински контрамерки за COVID-19, стратегиите за превенција и контрола ќе мора да се ослонат на јавноздравствените мерки за намалување на пренесувањето на вирусот.

Активности што се препорачуваат

Од највисок приоритет

- Зајакнување на механизмите за координација на ниво на целото општество со цел да се подобри подготвеноста и одговорот, во што треба да бидат вклучени здравствениот, транспортниот, патничкиот, трговскиот, финансискиот, безбедносниот и други сектори. Уште од рана фаза треба да се вклучат центрите за дејствување во вонредни ситуации од јавноздравствен карактер, како и другите системи за одговор на вонредни состојби.
- Сензибилизирање на јавноста за потребата од нивна активна улога во одговорот.
- Заедно со клучните партнери треба да се работи на изготвување на национални и регионални/локални планови за подготвеност и одговор. Притоа треба да се искористат постојните планови каков што е Планот за подготвеност за пандемиски грип.
- Зајакнување на плановите за подготвеност на болниците и на локалните заедници. Треба да се обезбеди просторните услови, бројот на вработени и залихите да бидат соодветни за сценарио со зголеми број пациенти на кои им е потребна нега.

Од второстепен приоритет

- Да се утврдат мерила и системи за мониторинг и евалуација со кои ќе се оценува делотворноста на мерките. Потребно е да се документираат научените лекции со цел тековните и идните активности во делот на подготвеноста и одговорот да бидат засновани на што подобра информираност.
- Да се подготвиме за одобрување од страна на регулаторниот орган, за давање дозвола за пуштање во промет и за последователниот инспекциски надзор над производите за борба против COVID-19 откако истите ќе станат достапни (производи за лабораториска дијагностика, за лекување, вакцини).

Ресурси

Стратешки план за подготвеност и одговор на COVID-19

Ги наведува стратешките акции според кои треба да се раководат националните и меѓународните напори при изготвување на национални и регионални оперативни планови што ќе одговараат на спецификите на државата односно регионот.

Достапен на [англиски](#) и [руски](#) јазик.

Мрежа на центри за дејствување во јавноздравствени вонредни состојби

Содржи корисни ресурси за државите кои ги активираат нивните центри за дејствување во јавноздравствени вонредни состојби.

Достапно на [англиски](#) и [француски](#) јазик.

Обука: Нови респираторни вируси, вклучувајќи го и COVID-19.

Методи за откривање, спречување, одговор и контрола.

Достапно на [англиски](#), [арапски](#), [кинески](#), [француски](#), [португалски](#), [руски](#) и [шпански](#) јазик.

Комуникација за ризиците и ангажирање на заедницата

Резиме

Стратегиите за подготвеност и одговор на COVID-19 и интервенциите во ова поле треба да им бидат однапред најавени и образложени на јавноста и на другите сектори од општеството, а тоа треба да се направи и при секоја нивна измена или дополнување. Од најголема важност е јавноста да се информира за сè она што е познато како и за она што е сè уште непознато, но и за работите што се прават за да се спречи и стави под контрола пренесувањето на вирусот. За да се стекне авторитет и доверба кај јавноста и истите да се задржат, потребно е испраќањето пораки до граѓаните да се врши на одговорен, транспарентен, конзистентен и изнијансиран начин кој ќе ги има предвид постојните перцепции кај јавноста. Потребно е да се создадат системи кои на проактивен начин ќе се справуваат со инфодемијата од дезинформации така што ќе ги откриваат и соодветно ќе реагираат на изразите на загриженост и на гласините и дезинформациите што кружат во јавноста.

Активности што се препорачуваат

Од највисок приоритет:

- Да се реализираат националните планови за комуникација за ризиците и ангажирање на заедницата за COVID-19 користејќи ги постоечките процедури за комуникација за пандемскиот грип или други јавноздравствени проблеми.
- Да се користи конзистентен механизам за комуницирање за мерките на спречување и контрола на заразата и за ангажирање на медиумите, јавното здравство и мрежите во локалната заедница, локалните самоуправи и невладините организации и другите сектори (здравство, образование, бизнис, патувања, животна средина, здравје на животните и храна/земјоделие).
- Да се ангажира локалната заедница на начин што е културолошки соодветен и полн со емпатија во напорите за детектирање и брза реакција на перцепциите кои постојат кај јавноста и за борба против дезинформациите.

Од второстепен приоритет:

- Да се направи анализа на перцепциите за ризиците, на високоризичните групи и на факторите кои попречуваат односно овозможуваат делотворна комуникација со јавноста.

Ресурси

[Листи за проверка за КРАЗ \(комуникација за ризиците и за ангажирање на заедницата\)](#)

Упатство за спроведување на делотворни стратегии за КРАЗ, вклучувајќи ги и препорачаните цели и акции во областа на КРАЗ за државите со потврдени случаи на COVID-19.

Достапни на [англиски](#), [кинески](#), [француски](#) и [руски](#) јазик.

Упатство на СЗО за комуникација за ризиците и ангажирање на заедницата (КРАЗ) за подготвеност и одговор на новиот Коронавирус (nCoV 2019).

[Наскоро: Стратегија за комуникација за ризиците и ангажирање на заедницата.](#)

[Наскоро: Комуникација за ризиците за здравствените работници](#)

[Наскоро: Ангажирање на заедницата за претставниците на СЗО.](#)

[Обука: Нови респираторни вируси, вклучувајќи го и COVID-19](#)

[Модул С: Комуникација за ризиците и ангажирање на заедницата.](#)

Достапна на [англиски](#), [француски](#), [кинески](#) и [шпански](#) јазик.

Мерки во областа на јавното здравје

Резиме

Мерките во областа на јавното здравје можат да го успорат пренесувањето и ширењето на заразните болести. Мерките може да бидат во форма на интервенции за лична заштита, заштита на средината, социјално дистанцирање и интервенции поврзани со патувањата. Во моментот, не постои вакцина ниту конкретен лек за COVID-19. Затоа, интервенциите во областа на јавното здравје се и ќе продолжат да бидат важна алатка за намалување на пренесувањето и спречување на ширењето на COVID-19.

Активности што се препорачуваат

- Да се даде образложение и утврдат критериуми за примена на мерки за социјално дистанцирање од типот на откажување на масовни собири или затворање на училиштата.

Мерки во областа на јавното здравје

Слично како за грипот, овој документ дава препораки за интервенции во делот на личната заштита, заштитата на средината и социјалното дистанцирање кои се корисни за COVID-19 и други респираторни инфекции што се пренесуваат преку контакти и капки. Погледнете ги подолу и другите достапни публикации што се однесуваат на COVID-19. Овој документ е достапен на [англиски](#) јазик.

Ситуација	Интервенција
Се препорачува во сите ситуации.	<ul style="list-style-type: none"> • Хигиена на рацете • Респираторна „етикета“ (покривање на носот и устата при кашлање или кивање) • Маска за лица со симптоми • Изолација и лекување на заболените лица • Следење на здравите контакти за да се види дали ќе развијат симптоми • Здравствени совети за лицата кои патуваат • Чистење на животната средина
Да се размисли, врз основа на локалната и/или глобалната проценка	<ul style="list-style-type: none"> • Да се избегнува групирање на поголем број лица на едно место (масовни собири). • Затворање на училиштата и други мерки. • Прекин со работа на јавниот превоз, и/или • Прекин на работата во стопанските субјекти и други мерки. • Јавноздравствен карантин (асимптоматски контакти) и/или изолација (болни лица).

[Упатство за масовни собири во контекстот на COVID-19](#)

Наменет за организаторите на масовни собири, ова Упатство се осврнува на клучните аспекти што треба да се испланираат при организација на вакви собири. Достапен на [англиски](#) и [руски](#) јазик.

[Размислувања за ставање лице во карантин во контекстот на задршката на COVID-19.](#)

Упатство наменето за државите членки за карантинските мерки за поединци во контекстот на задршката на COVID-19. Достапно на [англиски](#) јазик.

Водење на случаи и здравствени услуги

Резиме

Здравствените установи треба да бидат подготвени за справување со значителен пораст на бројот на случаи на COVID-19 и паралелно со тоа да продолжат со обезбедување на најважните здравствени услуги за граѓаните. Ќе бидат потребни системи за тријажа со цел: да се намали ризикот од изложување на други лица или пациенти на COVID-19, да се обезбеди приоритетно лекување на тешките и високоризичните пациенти и да се задоволат потребите од кадар, опрема/просторни и залихи. За многу земји, клучен партнер во обезбедувањето на здравствените услуги ќе биде приватниот сектор.

Акции што се препорачуваат

Од највисок приоритет:

- Воспоставување тријажа во случај на голем наплив на случаи, на пунктови за скрининг, на единици за лекување и нега на критично болни (со кадар, просторни услови и материјали, вклучително и кислород) во здравствените установи.
- Дистрибуција до давателите на здравствени услуги на упатствата за COVID-19 и тешките акутни респираторни инфекции со користење на меѓународните стандарди и стандардите на СЗО, вклучително и за негата во заедницата.
- Да се направат достапни насоките за нега во домашни услови на пациенти со благи симптоми на COVID-19 и да се препорача кога пациентот да биде упатен да се јави во здравствена установа доколку се влошат симптомите.
- Поддршка за сеопфатна медицинска, нутритивна и психосоцијална грижа за лицата со COVID-19.
- Да се одржува обезбедувањето на рутински и на вонредни здравствени услуги на населението.

Од второстепен приоритет:

- Да се ажурира обука за медицинските тимови во болниците и амбулантите и на истите да им се освежи знаењето низ обука.
- Да се учествува во мрежи на клинички експерти за да се помогне во клиничката карактеризација на COVID-19, да се надминат предизвиците во клиничката нега и да се унапреди глобалната соработка.

Ресурси

Клиничко водење на тешка акутна респираторна инфекција при сомнение за COVID-19.

Наменета за клинички работници кои се грижат за хоспитализирани возрасни и педијатриски пациенти со тешка акутна респираторна инфекција и со сомнение дека се заразени со COVID-19.

Публикацијата е достапна на [англиски](#) и [руски](#) јазик.

Нега во домашни услови за пациенти со суспектна COVID-19 кои манифестираат благи симптоми.

Препораки на СЗО за безбедна домашна нега за пациенти под сомнение дека се заразени со COVID-19 а имаат благи симптоми.

Публикацијата е достапна на [англиски](#) и [руски](#) јазик.

Наскоро: Упатство за безбедно и соодветно снабдување со крв за COVID-19.

Наскоро: Подготвеност на болниците за COVID-19.

Во фаза на изготвување е глобално упатство. Во моментов, на располагање се упатствата на [ПАНО](#) и [EURO](#).

Обука: Критична нега за тешка акутна респираторна инфекција

Модул 1: Запознавање со новиот Коронавирус и спречување и контрола на инфекции;

Модул 2: Клинички синдроми и патофизиологија на сепса и на акутен респираторен дистрес синдром;

Модул 3: Тријажа;

Модул 4: Мониторинг;

Модул 5: Дијагностика;

Модул 6: Кислородна терапија;

Модул 7: Антимикробиотика;

Модул 8: Сепса;

Модул 9: Механичка вентилација;

Модул10: Седација;

Модул11: Најдобри практики за спречување
Компликации;

Модул12: Ослободување од механичка вентилација;

Модул13: Квалитет на критичната нега;

Модул14: Подготвеност за пандемија и
разгледување на етички прашања.

Достапна на [англиски](#) јазик.

Спречување и контрола на инфекции (СКИ)

Резиме

Здравствените установи треба да се подготват за ситуации на значително зголемен број случаи на COVID-19. Вработените треба да знаат да препознаваат знаци и симптоми, да идентификуваат познати компликации и да им даваат на болните соодветна терапија, а покрај сето тоа и да си го заштитат сопственото здравје. Спречувањето на зараза на здравствени работници и недозволување болеста да се шири меѓу пациентите се од клучно значење за успешна превенција и одговор, за заштита на здравствените работници и за одржување на довербата во здравствениот систем. Приватниот сектор треба да биде вклучен во сите планирања и активности во врска со спречувањето и контролата на инфекциите.

Активности што се препорачуваат

Од највисок приоритет:

- Да се идентификува и мобилизира обучен кадар со авторитет и техничка стручност кој ќе спроведе активности на спречување и контрола на инфекции во ранливи здравствени установи.
- Да се врши тријажа, рано откривање, административни контроли, инжењерски контроли и контроли на средината, како и контроли на личната заштитна опрема. Да им се обезбедат визуелни знаци на тревога (преку образовни материјали на соодветните јазици) на пациентите и семејствата со кои би правеле тријажа на респираторните симптоми и би практикувале „респираторна етикета“.
- Да се дефинираат патеки за упатување на пациентите и национален план кој ќе обезбеди управување со снабдувањето на лична заштитна опрема (ЛЗО) и доволно човечки капацитети (и бројчано и во однос на нивните способности) за ситуација со нагло зголемен број случаи на COVID-19.
- Да се спроведе план за надзор над здравствениот кадар изложен на потврдени случаи на COVID-19 во однос на евентуално нивно заболување од респираторна болест и за пријавување на инфекции поврзани со пружањето на здравствена нега.

Од второстепен приоритет

- Следење на спроведувањето на СКИ (Спречување и Контрола на Инфекции) и ВСЗ (Вода, Санитација, Здравје) во одбрани здравствени установи и јавни места со помош на: Програмата за оценување на СКИ; Програмата за самооценување на хигиената на рацете; алатките за набљудување на сообразноста со препораките за миење на рацете; и алатката за подобрување на ВСЗ инфраструктурата.

Совети за употреба на маски

Публикацијата е наменета за професионалците кои се занимаваат со јавно здравје и спречување и контрола на инфекции, раководители во здравството, здравствените работници и патронажните сестри, а се однесува на употребата на медицинските маски за COVID-19 во локалните заедници, дома и во здравствените установи.

Достапна на [англиски](#) и [руски](#) јазик.

Стандардни мерки на претпазливост во здравството

Меморандум со листа за проверка („чек листа“) за контрола на инфекции. Достапен на [англиски](#) и [руски](#).

Прашања и одговори во врска со СКИ за здравствени работници кои негуваат болни

СКИ за здравствени работници кои пружаат нега на болни со суспектна или потврдена COVID-19.

Достапно на [англиски](#) и [руски](#) јазик.

Програма за оценување на СКИ

Упатства на СЗО за клучните компоненти на програмите за СКИ на ниво на здравствена установа за акутни состојби.

Достапно на [англиски](#) јазик.

Програма за самооценување на хигиената на рацете и алатки за набљудување на сообразноста со препораките

Алатка со која може да се добие ситуациона анализа околу промоцијата и праксата со миенето раце во една здравствена установа. Достапна на [англиски](#), [француски](#) и [шпански](#) јазик.

Алатка за подобрување на инфраструктурата ВСЗ (Вода, Санитација, Здравје)

Програма за континуирано подобрување, базирана на ризици, со алатки за здравствените установи.

Достапна на [англиски](#), [арапски](#), [француски](#), [руски](#) и [шпански](#).

Рационална употреба на личната заштитна опрема (ЛЗО) за COVID-19

Препораки на СЗО за рационална употреба на ЛЗО во здравствени установи и во локалната заедница, вклучително и во постапувањето со товар (карго). Достапно на [англиски](#).

Наскоро: Проценка на и управување со ризиците од изложеноста на здравствените работници во контекстот на вирусот што ја предизвикува болеста COVID-19.

Обука: Спречување и контрола на инфекции за новиот Коронавирус (COVID-19).

1. Програми за СКИ.
2. Ланец на пренесување.
3. Хигиена на раце и респираторна хигиена.
4. Безбедност при ставање инекции.
5. Деконтаминација.
6. Чистење на животната средина.
7. Управување со отпад.
8. Предострожност во врска со пренесувањето на вирусот.

Достапно на [англиски](#) јазик.

Обука: еЗАШТИТА од респираторни инфекции

1. Акутни респираторни инфекции (АРИ) важни за јавното здравје – вовед во ланецот на пренесување.
2. Како да се заштитите од АРИ.
3. Основни хигиенски мерки.
4. Носење медицинска маска.

Достапно на [англиски](#) и [француски](#).

Надзор и проценки на ризикот и на сериозноста на болеста

Резиме

Во случај на пренос на вирусот во заедницата на голем дел од територијата на државата, надзорот треба да премине од секојдневно известување за поединечни случаи кон помалку често (на пр. еднаш неделно) пријавување на збирни (агрегирани) податоци за да може да се следат трендовите на болеста. СЗО ќе обезбеди упатства за пријавување на збирните податоци. СЗО препорачува надзор заснован на или сличен со Глобалниот систем за надзор и одговор на грипот (GISRS), односно надзор што овозможува следење на состојбите со трошење на што помалку ресурси. Рутинскиот надзор ќе претставува дополнение на посебните истражувања за факторите на ризик, сериозноста на состојбата на болеста, клиничките лекувања, динамиката на пренесување на вирусот кај здравствените работници или во слична средина и други истражувања за COVID-19.

Редовните проценки на ризици на регионално, национално и локално ниво (вклучително и за специфични средини како што се на пример малите острови) треба и понатаму да претставуваат водилка за локално најсоодветните мерки за спречување и контрола на инфекции.

Оценување на клиничката сериозност на COVID-19 е потребно за да се разбере вишокот на морбидитет и морталитет што со себе го носи ова заболување, за да се оценат последиците врз здравствените системи и за да се планираат идните потреби. За оценување на сериозноста на COVID-19, државите можат да ги искористат претходните искуства со оценување на сериозноста на грипот или друга болест за кои постојат соодветни протоколи.

Активности што се препорачуваат

Од највисок приоритет:

- Доставување на националните дефиниции на случај до јавниот и приватниот здравствен сектор и нивно информирање за промените секогаш кога ќе биде потребно.
- Спроведување на стратегиите за надзор заради следење и известување за трендовите на болеста, за сериозноста на болеста и за последиците врз здравствениот и другите системи.

Од второстепен приоритет:

- Да се продолжи со правење проценки на ризици според потребите. Да се употребат глобални, регионални и/или национални и локални проценки на ризици како водилка за дејствата што ќе се преземат или за евентуални измени во стратегијата за одговор.
- Да се воспостават механизми за искористување на анализите (на надзорот) и на проценките (на ризиците) за ревидирање на националните планови за подготвеност и одговор.

Ресурси

Наскоро: Глобален надзор за следење на преносот на COVID-19 во локалната заедница.

Обука: Нови респираторни вируси, вклучувајќи го и COVID-19.

Модул А: Запознавање со нови респираторни вируси, вклучувајќи го и COVID-19.

Модул В: Откривање на нови респираторни вируси, вклучувајќи го и COVID-19: надзор и лабораторија.

Достапна на [англиски](#), [арапски](#), [кинески](#), [француски](#), [португалски](#), [руски](#) и [шпански](#) јазик.

Резиме

Соочени со пренос на вирусот во заедницата поради што голема територија од државата ќе биде засегната, лабораториите ќе треба да се подготват за значително зголемување на бројот на примероци што ќе треба да се тестираат за COVID-19. За суспектен болен од COVID-19 ќе може да се користи клиничка дијагноза откако ќе бидат подобро разбрани динамиката на пренесувањето и клиничката болест. Ако се произведе посебен лек за COVID-19, во тој случај тестирањето може повторно да добие на важност за клиничкото водење на болеста.

Ако лабораториите треба да го променат обемот на тестирање, во тој случај може да се користат локации за стражарски (сентинелен) и нестражарски надзор заради собирање информации за трендовите на болеста, последиците од истата и за еволуцијата на вирусот. Државите треба да одржуваат пристап до меѓународна референтна лабораторија за COVID-19 призната од СЗО и до неопходните материјали, реагенси и протоколи.

Активности што се препорачуваат

Од највисок приоритет:

- Подгответе се за зголемен број примероци што ќе треба да се тестираат во лабораторија.
- Осигурајте пристап до реагенси, залихи на потрошен материјал и лабораториски протоколи.
- Одржувајте пристап до меѓународна референтна лабораторија призната од СЗО за испраќање примероци заради тестирање за COVID-19.

Од второстепен приоритет:

- Учествовајте во системи за рутински надзор заради следење на трендовите и последиците од болеста и еволуцијата на вирусот; периодично споделувајте изолати со референтни лаборатории во согласност со насоките од СЗО.

Ресурси

Привремени насоки на СЗО за лабораториска биосигурност во врска со COVID-19.

Привремени насоки за лабораториска биосигурност, вклучително и за пакување и транспорт на примероци, за субјектите кои учествуваат во лабораториската работа околу COVID-19.

Достапни на [англиски](#) и [руски](#) јазик.

Молекуларни тестови за дијагностицирање на COVID-19

Технички насоки за протоколи за детекција преку молекуларен тест за COVID-19.

Достапни на [англиски](#) јазик.

Референтни лаборатории за COVID-19 признати од СЗО

Земјите кои немаат капацитети за тестирање можат да испратат примероци до референтните лаборатории за COVID-19 признати од СЗО. Овој линк содржи листа со такви лаборатории, упатства за транспорт на примероците и образец за резервирање на услугите од таквите лаборатории.

Достапни на [англиски](#) јазик.

Обука: Нови респираторни вируси, вклучувајќи го и COVID-19.

Модул В: Откривање на нови респираторни вируси, вклучувајќи го и COVID-19: надзор и лабораторија.

Достапни на [англиски](#), [арапски](#), [кинески](#), [француски](#), [португалски](#), [руски](#) и [шпански](#) јазик.

Логистика, набавки и управување со залихи

Резиме

Логистичките аранжмани за поддршка на мерките за спречување и контрола за COVID-19 треба да се преразгледаат и да се предвиди голем пораст на бројките во сите клучни области (персонал, распоредувања, набавки).

Активности што се препорачуваат

- Воспоставување на систем за контрола, обезбедување, транспорт и управување (чување и дистрибуција) со ланецот на снабдување со пакетот производи за болеста COVID-19, со залихите на китови за пациентите и со други есенцијални залихи во земјата.
- Правење редовна анализа на залихите врз основа на пакетот производи за болеста и китот за пациенти; да се создадат централни стокови резерви за управување со случаите на COVID-19.

Пакет производи за болеста

Ги наведува критично важните залихи, со описи и технички спецификации според упатствата на СЗО за одговор на епидемија на COVID-19.

Достапно на [англиски](#) и [руски](#) јазик.

Одржување на есенцијалните услуги

Резиме

Преносот во локалната заедница на COVID-19 може да доведе до прекин на испораката на есенцијални услуги во засегнатите заедници доколку не постојат испробани планови за континуирано одвивање на бизнисот.

Активности што се препорачуваат

- Постоечките национални меѓусекторски планови за континуирано одвивање на бизнисот во вонредни ситуации да се прилагодат на COVID-19 и да се спроведат во пракса.
- Заеднички со агенциите на Обединетите нации и други партнери, да се идентификуваат критично важните функции и да се поддржи нивното континуирано обезбедување (водоснабдување и канализација, горива и енергија, храна, телекомуникации и интернет, финансиски услуги, јавен ред и мир, образование, транспорт), како и неопходните ресурси и работна сила што тоа ќе го овозможат.

Ресурси

Подготвеност на целото општество за пандемија

Се осврнува на одржувањето на есенцијалните услуги за време на епидемија на одредена болест.

Публикацијата е достапна на [англиски](#) јазик.

Истражување и развој

Резиме

Информации за државите кои придонесуваат кон истражување и развој во врска со COVID-19 во областите дијагностика, вакцини и лекови.

Активност што се препорачува

- Доколку постои национален капацитет, придружете им се на меѓународните напори за изготвување планови за истражување и развој, како и на протоколите на СЗО за посебни истражувања (чувствителна употреба, надгледувана употреба во вонредна ситуација на нерегистрирани и истражувачки интервенции)

Ресурси

COVID-19: План за истражување и развој

Вебсајт со информации за вакцини, лекови, дијагностика и глобална координација.

Достапно на [англиски](#) јазик.

© Светска здравствена организација 2020. Сите права задржани.

Ова е нацрт документ. Неговата содржина не е конечна и текстот може да подлежи на измени пред да биде објавен. Документот не смее да биде ревидиран, да се вадат извадоци од него, цитиран, умножуван, пренесуван, дистрибуиран, преведуван или адаптиран, делумно или целосно, во каква било форма или на каков било начин, без дозвола од Светската здравствена организација.